

ENGAGEMENTSVERKLARING

Open boeken. Werken aan meerstemmig en inclusief bibliothecair erfgoed

Erfgoedorganisaties bewaren bibliothecaire erfgoedcollecties en maken die toegankelijk voor iedereen. Het gaat om het gedrukte en geschreven erfgoed uit het verleden, in het bijzonder publicaties die bedoeld waren om verspreid en gelezen te worden. Elke erfgoedorganisatie legt eigen accenten in het verzamelbeleid. Wat alle collecties gemeen hebben, is dat veel publicaties een dominant sociaal, politiek en economisch perspectief reflecteren, waardoor veel stemmen ontbreken, niet erkend worden of ondergerepresenteerd blijven. Daardoor bieden ze vaak geen correcte weergave van de diversiteit binnen de samenlevingen van vroeger en nu. Daarom willen wij als erfgoedorganisaties actief streven naar meerstemmigheid in zowel onze collecties als onze bredere erfgoedwerking.

Het is onze maatschappelijke verantwoordelijkheid om een ruimte te creëren waarin we niet alleen luisteren naar, maar ook leren van de diverse stemmen en perspectieven die bijdragen aan de rijkdom van ons erfgoed. We willen het gesprek met de betrokkenen aangaan en zo een omgeving vormen waarin iedereen zich welkom voelt en alle verhalen de ruimte krijgen die ze verdienen. Veiligheid, inclusie, respect, verbinding, toegankelijkheid en transparantie zijn hierbij leidende principes. We willen de dialoog en samenwerking aangaan met de erfgoedgemeenschappen van wie de stem onder- of misgerepresenteerd is.

COLLECTIEBESCHRIJVING EN COLLECTIEVORMING

Bibliothecaire erfgoedcollecties vormen een belangrijke toegangspoort tot het verleden. Daarom bewaren en ontsluiten we alle werken in onze collecties, ook wanneer ze pijnlijke verhalen of kwetsend taalgebruik bevatten of op een andere manier getuigen van moeilijke geschiedenissen. Collectiestukken zijn reflecties van een specifieke historische tijdgeest. We zien het als onze opdracht om ze te duiden binnen die context, op een respectvolle en inclusieve manier. Waar we zelf verantwoordelijk zijn voor interpretatie en beschrijvingen, hanteren we inclusieve taal en vervangen we kwetsende taal door inclusieve termen die de gemeenschappen zelf gebruiken.

De machtsstructuren in de samenleving stuurden sterk het historische verzamelbeleid van onze organisaties en wegen tot op de dag van vandaag door in de collectievorming. Dominante stemmen overheersen, andere ontbreken of zijn er wel, maar blijven nog te onzichtbaar. Daarom gaan we op zoek naar afwezige of onderbelichte stemmen in onze collectie. Als erfgoedorganisaties reserveren we samen voldoende middelen om hiaten aan te vullen om een zo breed mogelijke waaier aan perspectieven te hebben binnen onze collectieprofielen. Onderbelichte stemmen lichten we uit in publieksgerichte initiatieven zoals tentoonstellingen, door middel van trefwoordontsluiting of het aanleggen van deelcollecties. Zo dragen we als publiekswerkers, bibliothecarissen en catalografen bij aan de beeldvorming en zichtbaarheid van diverse maatschappelijke groepen.

RESPECTVOL MET GEVOELIGE MATERIALEN

Collectiestukken kunnen afbeeldingen en beschrijvingen bevatten die systemische, ongelijke machtsverhoudingen in zich dragen. Dit vraagt om een zorgvuldig evenwicht tussen het publiek maken van deze getuigenissen en het beschermen van de betrokkenen tegen verdere schade, met oog voor hun welzijn. Elke organisatie zoekt hierbij in eer en geweten naar een aanpak die aansluit bij haar specifieke collectie, met respect voor mensenrechten, meerstemmigheid en inclusie als leidende principes.

SAMENWERKING MET EEN BREED NETWERK VAN BETROKKENEN

Meer meerstemmigheid realiseren doe je per definitie niet alleen. Binnen de eigen organisatiestructuur moet daaraan voldoende aandacht worden gegeven. We geloven in een globale benadering op maat van elke organisatie met aandacht voor diversiteit, inclusie en meerstemmigheid in het samenstellen van de eigen medewerkersploeg, de collectiewerking, het publieksaanbod, de partners waarmee samengewerkt wordt. Dit vereist een intern draagvlak.

Een breed netwerk van partners biedt kansen om perspectieven aan bod te laten komen die je als collectiebeheerder zelf niet hebt. We willen erfgoedgemeenschappen actief betrekken bij het erfgoed dat voor hen van belang kan zijn. We gaan daarvoor samenwerkingen aan met onderzoekers, studenten, partnerinstellingen en experts, zoals ervaringsdeskundigen uit de betrokken gemeenschappen.

EEN DYNAMISCH PROCES

We zijn ons ervan bewust dat dit proces nog steeds in ontwikkeling is. We pretenderen niet de enige juiste weg te kennen, maar willen voortgang maken door middel van dialoog, samenwerking en experiment. Elke organisatie werkt aan meerstemmigheid en inclusie op een manier die voor haar haalbaar is, rekening houdend met de beschikbare mensen en middelen. We staan expliciet open voor feedback en suggesties die ons daarbij richting kunnen geven.

TRANSPARANTE AANPAK

We streven ernaar de geschiedenis van onze instellingen en collecties verder te onderzoeken door dominante perspectieven in context te plaatsen. We zijn transparant over het oorspronkelijke taalgebruik en de rol die we spelen bij het contextualiseren ervan. Wanneer we ervoor kiezen om potentieel kwetsende stukken te tonen, bieden we altijd context. Die hebben immers ook een historische waarde. We geven gebruikers duidelijkheid over onze aanpak door middel van toegankelijke en begrijpelijke teksten. We moedigen hen aan om feedback te geven als ze in onze catalogi of publiekswerking *records*, beschrijvingen of teksten aantreffen die volgens hen niet bijdragen aan een inclusieve beeldvorming. We roepen op tot dialoog en samenwerking om gezamenlijk tot een inclusievere collectie en erfgoedwerking te komen. ■

Deze tekst kwam tot stand in een collegagroep van FARO en de Vlaamse Erfgoedbibliotheeken, en wordt onderschreven door volgende organisaties: AfricaMuseum, Amsab-ISG, Bibliotheek Koninklijk Conservatorium Brussel, Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience, Fotomuseum, KADOC - KU Leuven, Bibliotheek Koninklijke Academie voor Schone Kunsten Antwerpen en Bibliotheek Koninklijk Conservatorium Antwerpen (erfgoedbibliotheeken AP Hogeschool), KU Leuven Bibliotheeken, Modemuseum Antwerpen, Museum Plantin-Moretus, Openbare Bibliotheek Brugge, Rubenshuis, Universiteitsbibliotheek Antwerpen en Universiteitsbibliotheek Gent.

Wil jij ook werken aan meerstemmige en inclusieve collecties? Sluit je aan bij deze engagementsverklaring.

